

Regeringskansliet

Utbildningsdepartementet

u.remissvar@regeringskansliet.se

cc:annika.jaremo@regeringskansliet.se.

Remissvar: Framtidens yrkeshögskola - stabil, effektiv och hållbar (SOU 2023:31)

Sammanfattning

Region Dalarna bedömer att utredaren har gjort ett gediget arbete med att undersöka förutsättningarna och lämna förslag på förändringar för hur Yrkeshögskolan ska fortsätta att utvecklas och bidra till landets kompetensförsörjning i framtiden. Region Dalarna ställer sig bakom majoriteten av förslagen i utredningen och kommenterar i detta remissvar främst de skrivningar och förslag som vi har synpunkter på. Region Dalarna vill lämna synpunkter på följande områden:

4.9.2 Förhållandet mellan behörighetsprov och reel kompetens

6.1 Vissa frågor om examina och progression

6.12.1 LIA i framtidens yrkeshögskola

7. Långsiktiga förutsättningar och ett mer stadigvarande utbud av utbildningar

7.72 Geografiska hänsyn

11.10.1 Fler platser på yrkeshögskolans program och kurser

16.13 Finansiering av utbildningsmiljöer

Region Dalarnas synpunkter

4.9.2 Förhållandet mellan behörighetsprov och reel kompetens

Region Dalarna ställer sig bakom förslaget om behörighetsprov för grundläggande behörighet men vill att det tydligt ska framgå att provet ska ses som en ytterligare möjlighet att bli behörig. Att införandet inte minskar eller utesluter användandet av reel kompetens som behörighetsgivande för sökande till Yrkeshögskoleutbildning. Region Dalarna anser att den reela kompetensen är en mycket viktig inträdesbiljett för de som vill nå en utbildning vid arbetslöshet eller vid omställning till nytt yrke. Reel kompetens som möjlighet att nå utbildning är en mycket viktig faktor i det livslånga lärandet.

6.1 Vissa frågor om examina och progression

Utredningen uttrycker att den ska lämna förslag som underlättar rörlighet mellan yrkeshögskola och Högskola (6.1 sista stycket) samtidigt som utredningen beskriver att den inte behandlar rörlighet mellan yrkeshögskola och Högskola då Högskolans regelverk ligger utanför utredningens uppdrag (6.2 sista stycket). Region Dalarna vill därför lyfta frågan om möjligheten att utreda ytterligare om progression även kan röra övergång från yrkeshögskola till Högskola. Frågan nämns i utredningen i ett flertal stycken och Region Dalarna anser att det bör utredas om möjligheterna att få tillgodoräkna sig poäng och/eller göra sig behörig från studier på Yrkeshögskola när den studerande väljer att studera vidare på Högskolor och Universitet. Utredningen har kommit fram till att det finns möjlighet till progression (tex förslaget om fördjupningsutbildning och behörighet) för studerande som går från Högskola till Yrkeshögskola. Det är därför rimligt att utgå ifrån att det även går att få tillgodogöra sig studier för det omvända. Det gängse systemet att progression går nedifrån och upp i skolsystemet som gäller för studier från såväl grundskola till gymnasium och vidare från gymnasium till Yrkeshögskola eller Högskola borde vara möjligt även för studerande som efter sina studier på Yrkeshögskola väljer att studera vidare till Högskolor och Universitet.

6.12.1 LIA i Framtidens yrkeshögskola

En redovisad styrka hos yrkeshögskoleutbildning jämfört med Högskoleutbildning är möjligheten till LIA som innebär en direkt relation och omsättning mellan teoretiska studier och arbetsliv. Något som inte finns i samma omfattning på andra skolformer. Andelen som studerar på Yrkeshögskola efter studier på Högskolor och Universitet ökar kontinuerligt. Utredningen föreslår att ge ökade möjligheter för de med tidigare studier från Högskolor och universitet att studera på en fördjupad nivå inom yrkeshögskolan vilket Region Dalarna ställer sig bakom. Däremot så ställer sig inte Region Dalarna bakom förslaget att studier på fördjupad nivå på Yrkeshögskolan ska undantas från kravet på LIA då Region Dalarna bedömer att det finns en risk att de studerande går från en teoretisk nivå till en annan teoretisk nivå utan möjlighet att förankra teori med det faktiska arbetslivet.

7. Långsiktiga förutsättningar och ett mer stadigvarande utbud av utbildningar

I utredningen förs argument för och emot ett mer stadigvarande utbud av utbildning eller om utbildningar ska genomgå fortsatt prövning vid varje ansökningstillfälle. Utredningen menar att det finns utbildningar som det kommer att finnas behov av för överskådlig framtid samtidigt som det är viktigt att bevara den ordning där alla utbildningar ständigt är under omprövning. Tyvärr så saknar Region Dalarna en konkret slutsats av vilket ställningstagande som utredningen kommer fram till och ser heller inget förslag som stödjer något ställningstagande.

7.7.2 För att arbetslivets behov ska kunna styra behöver systemet vara flexibelt

Yrkeshögskolan är en mycket viktig utbildningsform för ett län som Dalarna med en historisk låg utbildningstradition när det gäller eftergymnasial utbildning.

Utbildningarna inom yrkeshögskolan fördelas utifrån reela behov på arbetsmarknaden vilket också bedöms ske i stor utsträckning och Region Dalarna har i grunden en mycket positiv uppfattning om hur Yrkeshögskoleutbildningar möter arbetsmarknadens behov.

Region Dalarna vill ändå påtala vikten av att utbudet av yrkeshögskoleutbildningar ges ökade möjligheter att möta behoven på den regionala arbetsmarknaden i så stor utsträckning som möjligt. Även om utbudet av Yrkeshögskoleutbildningar med självklarhet också är en

nationell angelägenhet. Under punkten 7.7.2 sista stycket beskrivs att utredningen inte ser några skäl att föreslå förändringar i regelverk och processer så att mer geografiska hänsyn tas i beviljandet. Detta stödjer inte Region Dalarna utifrån att Dalarna är ett vidsträckt län som ständigt konkurrerar med storstadsregionerna om tillgången på Yrkehögskoleutbildning. Region Dalarna önskar att den regionala aspekten och den geografiska fördelningen av yrkehögskoleutbildningar bör tas i beaktning för att förstärka möjligheterna att yrkehögskoleutbildningar ytterligare ska kunna bidra till matchningen på den regionala arbetsmarknaden än vad som är fallet idag.

11.10.1 Fler platser på yrkehögskolans program och kurser

Utredningen bedömer att yrkehögskolan kan öka antalet platser med 35 % på tio år vilket motsvarar 17 700 platser. Region Dalarna anser att det bör finnas möjlighet att göra en större ökning av antalet platser under den kommande tio-årsperioden. Dels utifrån utredningens egna diskussioner när det gäller förhållandet mellan ett mer stadigvarande utbud och önskemål om fler beviljningsomgångar som begränsar möjligheten att öka antalet nya utbildningar. Utredningen uttrycker även i flera stycken att det finns en stor potential att öka antalet platser då efterfrågan på yrkehögskoleutbildad arbetskraft är fortsatt stor och att antalet platser inte räcker till. En ökning av antalet platser med 3,5 % per år förefaller därför vara en ganska låg ambitionsnivå. Dessutom avslås varje år ett stort antal utbildningsansökningar (60-65%) som visar att det finns en efterfrågan på fler utbildningar och fler utbildningsplatser. Ett ytterligare argument är att yrkehögskolan är en efterfrågad utbildningsform av arbetsgivare och ett rimligt scenario är att allt fler kommer att efterfråga yrkehögskoleutbildningar i framtiden.

16.13 Finansiering av utbildningsmiljöer.

Utredaren föreslår att det ska utredas ytterligare om möjligheten att skapa utbildningsmiljöer för yrkehögskoleutbildning och att finansiering av dessa ska ske genom omfördelning av andra statliga anslag. Region Dalarna anser att förslaget om att utreda och skapa utbildningsmiljöer i sig är ett bra förslag men ifrågasätter den föreslagna finansieringen. Finansieringen ska enligt utredaren ske genom omfördelning av medel från:

- utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv (anslag 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser)
- utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning (anslagen till universitet och högskolor)
- utgiftsområde 19 Regional utveckling (anslag 1:1 Regionala utvecklingsåtgärder)
- utgiftsområde 24 Näringsliv (1:5 Näringslivsutveckling).

Region Dalarna anser att en omfördelning av medel från ovanstående anslag skulle ha en negativ påverkan på alla fyra utgiftsområdena. De fyra anslagen är viktiga att bibehålla ur både arbetsmarknads- utbildnings och näringslivsperspektiv. En minskning av anslagen genom att finansiera och utveckla utbildningsmiljöer bedöms påverka det regionala utvecklingsarbetet mycket negativt. Angående utgiftsområde 19 och anslaget för Regionala utvecklingsåtgärder så förefaller det märkligt att ta medel från Regionalt utvecklingsansvariga när uppdraget att arbeta med bedömningar och tillhandahållande av analyser om länens kompetensbehov har lagstadgats. I det uppdraget läggs bland annat redan idag mycket arbete och resurser på att ta fram underlag till utbildningsanordnare. Däribland analyser och underlag om regionala behov av yrkehögskoleutbildning som

levereras årligen till Myndigheten för yrkeshögskolan. Materialet fungerar som ett av bedömningsunderlagen för ansökningar till Myndigheten vilka utbildningar som ska beviljas start. En ytterligare påverkansfaktor är det förstärkta arbetet för Regionalt utvecklingsansvariga som följer reformen med "Planering och dimensionering av gymnasial utbildning". Reformen förväntas kräva förstärkta insatser och resurser för utvecklad samverkan mellan kommunerna samt ett ökat behov av analyser och kunskapsunderlag till Skolhuvudmännen. Region Dalarna ser en risk i att den föreslagna finansieringsmodellen skulle ha en negativ påverkan för Regionalt utvecklingsansvariga i arbetet med att bidra till reformens genomförande

Ytterligare reflektioner kring utredningen

Vidare bedömer Region Dalarna att det finns ett område som utredningen inte lägger något konkret förslag på och som bör utredas vidare. Det faktum att mellan 60- 65% av ansökningarna som lämnas in varje år får avslag är negativt både ur ett samhällsekonomiskt, anordnar, och -arbetsmarknadsperspektiv. De många avslagen av ansökningar har pågått sedan starten av Yrkeshögskolan med några få undantag. Att ta fram en ansökan, förankra den och skriva den är väldigt resurskrävande.

Att få ett avslag innebär också att utbildningsanordnarna tappar förtroendet hos arbetsgivare och företag som ställt sig bakom ansökan.

Region Dalarna anser att den stora mängden avslag av ansökningar påvisar ett stort problem och hittar vissa förslag i utredningen som kan förbättra situationen något. Region Dalarna anser dock att det bör utredas ytterligare och utifrån det lägga fram konkreta förslag som kan påverka avslagsproblematiken så snabbt som möjligt då det genererar stora kostnader och svårigheter för Yrkeshögskoleanordnare att planera samtidigt som det riskerar att arbetsgivare och företag inte engagerar sig i framväxten av nya utbildningar.

Ett ytterligare problem som lyfts i utredningen och som Region Dalarna bedömer behöver utredas ytterligare är den summa per elev som idag utgår för yrkeshögskoleutbildning. I de kontakter som Region Dalarna har med utbildningsanordnare uttrycks stora svårigheter att få vissa av utbildningar att gå runt rent ekonomiskt. Det bör övervägas om det finns utbildningar som är särskilt dyra att bedriva som skulle kunna tillföras ett förstärkt ekonomiskt stöd.